

Шеремет Ярослав<https://orcid.org/0009-0009-8240-0334>аспірант кафедри права, філософії та політології
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) E-mail: Sheremet.yaroslav.cn@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З СОЦІАЛЬНОЇ ФІЛОСОФІЇ ЗДОБУВАЧІВ-МАГІСТРАНТІВ НА ОСНОВІ ПРАЦЬ М.І. МИХАЛЬЧЕНКА

Актуальність теми нашого дослідження пов'язана з тим, що сьогодні для України потрібні магістри-професіонали в соціальній сфері. А одним з перших українських філософів, хто розробляв і впроваджував в Україні загальноцивілізаційні засади буття для людини і суспільства був саме М. Михальченко. Саме він своїми соціально-філософськими працями торував шлях до високих соціальних стандартів життя української людини і держави. При цьому, М. Михальченко логічно поєднав у собі два важливі аргументи: філософа-науковця, теоретика та адміністратора-практика, керівника служби внутрішньої політики при президенті України.

Тому здобувачі-магістранти, вивчаючи науково-теоретичний доробок М. Михальченка в сфері соціальної філософії, на його основі будуть збагачувати свої професійні компетентності. Адже вони сьогодні, мають всі можливості в практичній площині впроваджувати соціально-філософські ідеї мислителя, спрямовані на громадянську єдність українців їх суспільну загоду та прогрес. В даному теоретико-практичному процесі, формування і засвоєння професійних компетентностей здобувачами-магістрами, ключову роль відіграє їх розуміння розвитку та історичного прогресу українського народу, його соціальної культури, плюралізму, толерантності та осмислення сучасних нових соціальних реалій.

Професійні компетентності сучасного соціального філософа, повинні спиратися на різні світові та українські соціально-філософські підходи до проблем, методів і методологій їх вирішення, теоретичних побудов, подолання ризиків в суспільному та державному функціонуванні. Адже саме народ України являється основним суб'єктом всіх без виключення суспільно-історичних процесів які проходили і проходять на території нашої держави.

Виділяючи цей факт, М. Михальченко як індивідуально, так і в співавторстві разом з іншими українськими науковцями-філософами написали велику кількість соціально-філософських статей, підручників, монографій для української та світової наукової спільноти. Завдяки цим працям сьогоднішні магістранти-філософи отримали «життєдайне джерело» для формування своїх професійних компетентностей з соціальної філософії. Адже все, що було написано М. Михальченком та його співавторами соціальними філософами, а це величезний доробок з науково-філософських праць присвячених соціальній філософії та історії її становлення в Україні, сьогодні залишається знаковим та актуальним.

Для здобувачів вищої освіти магістра-філософа та його подальшої праці в царині соціальної філософії, науково-філософські ідеї та соціально-філософські проекти, започатковані професором М. Михальченком і сьогодні продовжують мати актуальність, цінністність і значущість в плані формування і засвоєння професійних компетентностей молодими людьми. Адже теоретично-практичний досвід М. Михальченка, який знайшов своє відображення в його творчості, являється специфічним «соціальним скарбом» для сучасних молодих філософів-магістрів, котрі як губка, вбирають всі ідеї українського мислителя, підвищуючи свій професійний рівень. Саме творчий доробок мислителя і спрямував нас до копінткого науково-філософського аналізу його думок, ідей та концептуальних положень в сфері соціальної філософії, котрі на наше переконання, впливають на формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти магістра філософії.

Мета роботи – проаналізувати найбільш ефективні та актуальні сьогодні соціально-філософські ідеї М. Михальченка, котрі спрямовані на формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти магістра філософії, які суголосні з сучасним соціально-філософським розвитком держави України.

Методологічною основою є цілий спектр соціально-філософських ідей і концепцій професора М. Михальченка, котрі написані ним саме для молодих здобувачів вищої освіти в Україні. І вони, на наше глибоке переконання, формують професійні компетентності

соціального філософа, завдяки міцному фундаменту закріпленому в громадянській єдності українців, їх суспільній згоді, соціальному прогресі. Саме на цій основі зростає і розвивається українська соціально-філософська культура молоді та закріплюється як соціальна традиція, а з роками стає соціальною цінністю для всього населення України. При цьому позитивом і ключовою основою для вільного соціального розвитку суспільства філософи завжди вважали наявність свободи вибору для людей.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що з'ясовано практичну користь і доцільність використання соціально-філософських ідей та концептуальних положень М. Михальченка в навчально-освітньому процесі, коли проходить формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти філософів-магістрів. Поважно, їх майбутня праця буде пов'язана з соціально-філософською проблематикою української людини як суб'єкта суспільно-історичного процесу в нашій державі Україна. Адже М. Михальченко в своїй викладацькій роботі зі здобувачами вищої освіти, зосереджував увагу аудиторії на соціальній проблематиці буття людини в Україні. Бо саме людина відіграє роль фундатора і носія соціально-культурних цінностей і традицій свого народу, зберігає, плекає і передає їх з покоління в покоління. Тому, на наше переконання, наукова новизна даної розвідки, пов'язана з суттєвим впливом праць М. Михальченка на процес формування професійних компетентностей студентів магістратури. Мислитель суттєвий наголос у своїх працях робив на необхідності вільного вибору українцями своєї траєкторії соціально-політичного розвитку. М. Михальченко вбачав позитивну роль у особистісній соціальній орієнтації української молоді, котра відчуває свою відповідальність за виконання необхідних соціальних норм і правил життя в суспільстві де діють певні соціальні стандарти, дотримання яких напряму пов'язане з функціонуванням соціальних інституцій в державі Україна.

Висновки. Проведене нами дослідження, яке спрямоване на висвітлення і аналіз найбільш ефективних та актуальних сьогодні соціально-філософських ідей і концепцій М. Михальченка, котрі спрямовані на вироблення, формування та засвоєння професійних компетентностей здобувачами вищої освіти магістра філософії в царині соціальної філософії. Адже саме соціально-філософські ідеї і концепції мислителя, як відзначають дослідники його праць, суголосні з сучасним соціально-філософським розвитком як держави Україна так і держав Європи.

Соціально-філософські твори М. Михальченка, на наше глибоке переконання, не лише формують професійні компетентності студентів-магістрантів, а й виступають як аргументована основа української соціально-філософської думки, котра спрямовує українців до громадянської єдності, суспільної згоди та соціального прогресу.

Тому спираючись на соціально-філософські ідеї нашого видатного вітчизняного мислителя, професора Миколи Івановича Михальченка. Студенти-магістранти навчальних закладів в Україні, зможуть отримати професійні компетентності в царині соціальної філософії з усім набором філософських підходів, соціально-філософських методологій та теорій. Разом з цим, завдяки працям мислителя, вони будуть мати специфічну соціально-філософську орієнтацію, котра націлюватиме їх на дотримання загальнолюдських пріоритетів і цінностей які є основою особистісного росту людини в суспільстві і державі Україна.

Як ми дослідили, аналізуючи праці мислителя, вся діяльність М. Михальченка була спрямована на обґрунтування оптимальних шляхів і засобів дотримання соціальної справедливості в українському суспільстві, підтримки громадянської згоди, досягнення і закріплення високих соціальних стандартів в державі Україна.

В плані формування професійних компетентностей магістрів з соціальної філософії, знаковим є наголос М. Михальченка на вивченні студентами проблематики соціального і культурного відродження українського народу та залученні широкого кола молодих науковців до дослідницької роботи спрямованої на висвітлення національних соціально-філософських традицій. В цьому процесі М. Михальченко високо поціновує ключову роль українських мислителів з глибокої давнини. Саме в їх творах, на переконання М. Михальченка, містяться фундаментальні ідеї, які були спрямовані на розбудову держави, розвиток культури суспільних взаємовідносин, регуляцію соціальних процесів.

Мислитель вважає, що «Повчання...» Володимира Мономаха, «Правда Ярослава» та інші твори Київської Русі були першими філософсько-освітніми і соціально-філософськими настановами для нашого народу. М. Михальченко відмічає також і конституцію козацької республіки Пилипа Орлика, як один з перших документів серед європейських країн в якому зафіксовано надання свободи людям в широкому філософському розумінні.

Тому для здобувачів вищої освіти магістра філософії наявна соціально-філософська джерельна база з попередніх століть розвитку України, котра корінним чином підсилює процес формування їх професійних компетентностей. У зв'язку з цим, серед мислителів-філософів, праці яких потрібно вивчати українським студентам, М. Михальченко відмічає ключову роль: Г. Сковороди, Т. Шевченка, М. Драгоманова, С. Подолинського, М. Зібера, І. Франка, М. Грушевського, В. Винниченка та багатьох інших українських світочів вітчизняної філософської думки.

Ключові слова: освіта, компетентності, соціальна філософія, свобода вибору, національна ідентичність, соціальна держава.

Постановка проблеми дослідження. Сьогодні держава Україна та український народ проходять випробування «національно-державної міцності». Цей процес пов'язаний з загарбницькою війною, яку розв'язали російські агресори з метою ліквідації нашої держави та нації. З даної причини у вищих навчальних закладах України, які готують магістрів-філософів корінним чином актуалізувалась проблема формування професійних компетентностей студентів в царині соціальної філософії.

Тому ми в даній статті прагнемо висвітлити вирішення даної проблеми формування професійних компетентностей з соціальної філософії, спираючись на твори українських мислителів-філософів загалом і праці професора М. Михальченка зокрема. Адже соціально-філософська творчість українських мислителів-світочів з глибокої давнини і до теперішнього часу наповнена актуальними соціально-філософськими думками, ідеями та концепціями, які на наше переконання спроможні впливати на процес формування професійних компетентностей з соціальної філософії для здобувачів вищої освіти в Україні.

За період незалежності нашої держави, український народ завдяки творчій праці наших мислителів-філософів має значні в теоретичному і практичному планах соціально-політичні надбання для українського суспільства та держави Україна. Тому українське суспільство не бажає втратити всі ці здобутки та «здатися» на поталу росіянам. Бо свобода з глибокої давнини цінувалась українцями. А окрилене гасло «рабів до раю не пускають» як специфічна стріла пронизує тисячолітній український соціокультурний простір.

Саме у зв'язку з цим, серед українських мислителів соціальних філософів кінця ХХ початку ХХІ ст., значним творчим доробком відзначився М. Михальченко. А його твори, на наше переконання і сьогодні відіграють суттєву роль у процесі формування професійних компетентностей студентів магістратури в царині соціальної філософії. Концентрація його уваги на ключовій проблемі необхідності вільного вибору українцями своєї траєкторії соціально-політичного розвитку являється однією з основних. Саме через це М. Михальченко вбачав позитивну роль у особистісній соціальній орієнтації української молоді. Адже саме молода людина повинна узгоджувати свої дії і вчинки з особистою відповідальністю за виконання необхідних соціальних норм і правил життя в державі де діють певні соціальні стандарти та дотримання яких напряму пов'язане з функціонуванням соціальних інституцій в нашій державі Україна.

Загалом, на процес формування професійних компетентностей з соціальної філософії студентів магістратури, на нашу думку, мають вплив переважна більшість соціально-філософських ідей та концепцій над якими працював український філософ М. Михальченка та його колеги. Адже вони мали надію, що їх соціально-філософська праця потрібна як молодим людям так і старшому поколінню українців.

Соціально-політичне життя суспільства завжди перебуває в русі. Тому соціально-філософські проблеми на які проливали світло в своїх творах українські філософи загалом та М. Михальченка зокрема. З роками знаходили конкретне і правильне вирішення. А соціально-філософські ідеї українських мислителів, на наше переконання, поступово стають специфічним фундаментом соціополітичного буття нашого народу.

Тому в нашій статті ми ставимо перед собою мету знайти, висвітлити та піддати аналізу соціально-філософські ідеї професора М. Михальченка, котрі корінним чином здатні впливати на процес формування професійних компетентностей з соціальної філософії здобувачів вищої освіти магістра філософії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доцільно відмітити, що досліджень конкретно спрямованих на висвітлення впливу праць професора М. Михальченка на процес формування професійних компетентностей з соціальної філософії студентів магістратури в філософсько-освітньому дискурсі не проводилось. Наявні аналітичні праці українських мислителів-філософів: Андрущенко В.П., Губернського Л.В., Журавського В.С., Кучеренка О.Ю., Самчука З.Ф., Шайгородського Ю.Ж. та інших, проливають світло на цілий спектр соціально-філософських ідей та концепцій над якими працював М. Михальченко.

Дослідники відзначають, що саме М. Михальченко був ключовим мислителем в галузі становлення і розвитку соціально-філософської думки України кінця ХХ початку ХХІ ст. Він, завдяки своїй соціально-філософській творчості та конкретній адміністративній роботі при президентові України, задавав тон позитивного соціально-політичного розвитку нашої держави і суспільства. З огляду на цей факт, соціально-філософські ідеї М. Михальченка цілком підходять для формування професійних компетентностей з соціальної філософії студентів магістратури.

Підтвердженням цього є пояснення З.Ф. Самчука [4], в якому дослідник наголошує, що в кінці ХХ на початку ХХІ ст., професор М.І. Михальченко своєю філософсько-освітньою працею

націлював українське студентство досліджувати проблематику української соціально-філософської думки та робити маленькі наукові відкриття, котрих так потребує українське суспільство та українська наука для свого соціально-філософського розвитку.

Тому на думку українських науковців-філософів і на наше глибоке переконання, переважна більшість соціально-філософських та філософсько-освітніх ідей і концепцій М.І. Михальченка впливали і продовжують впливати, як на формування професійних компетентностей з соціальної філософії студентів магістратури так і на розвиток української соціально-філософської думки. Підтвердженням наших слів є те, що сьогодні велика кількість науковців-дослідників соціально-філософської думки України, наголошують в своїх розвідках на доле-носно значущість творчого доробку М. Михальченка в царині соціально-філософської думки.

Зокрема професор В.П. Андрущенко [3], який багато років співпрацював з професором М.І. Михальченком та професором Л.В. Губерським [2], наголошує на конструктивному потенціалі соціально-філософських ідей мислителя та відзначає його конкретний вплив на соціально-філософський та філософсько-освітній розвиток молодого покоління в Україні. А це ще раз підтверджує наші висновки стосовно впливу ідей та концепцій професора М. Михальченка на формування професійних компетентностей з соціальної філософії студентів магістратури.

В зазначеному ракурсі професійного соціально-політичного компетентнісного становлення студентів магістратури, доцільно відмітити творчу працю дослідників соціально-політичної думки України: В.С. Журавського та О.Ю. Кучеренка [5]. Адже вони у своїх соціально-політичних розвідках наголошують, що високо цінують дослідження М.І. Михальченка, які спрямували їх на висвітлення теорії і практики трансформаційних процесів у державній владі та ролі в ній ідейної складової. Поза як у житті молоді велику роль відіграють конструктивні соціально-філософські ідеї, які також здійснюють вплив на формування професійних компетентностей студентів.

Формування професійних компетентностей студентів є не лише філософсько-освітньою але й психолого-педагогічною проблемою. Тому в даному ракурсі доцільно звернути увагу на творчий доробок українського соціального психолога Ю.Ж. Шайгородського [7]. На його думку завдяки раціональному романтизму М.І. Михальченка його соціально-філософські ідеї та концепції цілком підходять для формування професійних компетентностей студентів.

Мета роботи – проаналізувати найбільш ефективні та актуальні сьогоденню соціально-філософські ідеї М. Михальченка, котрі спрямовані на формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти магістра філософії, які суголосні з сучасним соціально-філософським розвитком держави України.

Наукова новизна нашого дослідження полягає в тому, що з'ясовано практичну користь і доцільність використання соціально-філософських ідей та концептуальних положень М. Михальченка в навчально-освітньому процесі, коли проходить формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти філософів-магістрів. Поза як їх майбутня праця буде пов'язана з соціально-філософською проблематикою української людини як суб'єкта суспільно-історичного процесу в нашій державі Україна. Адже М. Михальченко в своїй викладацькій роботі зі здобувачами вищої освіти, зосереджував увагу аудиторії на соціальній проблематиці буття людини в Україні. Бо саме людина відіграє роль фундатора і носія соціально-культурних цінностей і традицій свого народу, зберігає, плекає і передає їх з покоління в покоління. Тому, на наше переконання, наукова новизна даної розвідки, пов'язана з суттєвим впливом праць М. Михальченка на процес формування професійних компетентностей студентів магістратури. Мислитель суттєвий наголос у своїх працях робив на необхідності вільного вибору українцями своєї траєкторії соціально-політичного розвитку. М. Михальченко вбачав позитивну роль у особистісній соціальній орієнтації української молоді, котра відчуває свою відповідальність за виконання необхідних соціальних норм і правил життя в державі де діють певні соціальні стандарти, дотримання яких напряму пов'язане з функціонуванням соціальних інституцій в державі Україна.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Українські філософи, педагоги, та дослідники соціально-філософської та філософсько-освітньої думки України ХХ-ХХІ ст. завжди цінували ті ідеї і концепції мислителів які здатні приносити користь при використанні їх на практиці. Тому на наше переконання в даному ракурсі соціально-філософські ідеї та концепції М. Михальченка повинні відігравати ключову роль в навчально-освітньому процесі, коли проходить формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти філософів-магістрів. Адже вони в своїй діяльності напряму пов'язані з соціально-філософською проблематикою котра стосується життя людини України.

У зв'язку з цим М. Михальченко в першу чергу звертався до Києво-Руської джерельної бази де були наявні перші соціально-філософські ідеї державного, соціально-політичного та морально-етичного спрямування. Тому він завжди наголошував, що «Повчання дітям...» київського князя Володимира Мономаха, повинні націлювати українську державну владу та її представників, власним прикладом показувати людям високі стандарти: гуманізму, моральної стійкості, поваги до громадян держави, виконання державних законів та обов'язків. Також в «Повчанні дітям...» київського князя робиться наголос на навчання молоді та поширення освіти в державі за сприяння можновладців, що є актуальним для нашого дослідження.

Цікавила філософа М. Михальченка і «Правда Ярослава», як найдавніший збірник правових законів, в якій були закріплені і певні суспільно-політичні взаємовідносини між державою і її представниками (адміністрацією) та простими громадянами. Там, за переконанням професора, представлено першоджерела, котрі дають науковцям можливість для глибокого дослідження: політико-державних, соціальних, економічних та побутових взаємовідносин між людиною і державою в Україні часів середньовіччя. Саме вищезгадані та інші твори середньовічних часів Києворуської історії сучасної України, на думку М. Михальченка, були першими державно-правовими, соціально-політичними та філософсько-освітніми настановами для давніх українців.

Позитивно, що професор М. Михальченко велику увагу у своїх соціально-політичних розвідках приділяв також і конституції козацької республіки Пилипа Орлика. Вона являється одним із перших документальних свідчень адміністративної ієрархії в козацькій республіці, наявності вільних виборів, прав і свобод для козаків, політики добросусідства з іншими державами.

У зв'язку з цим, здобувачі вищої освіти магістра філософії, мають реальну можливість розширювати свою соціально-філософську базу знань, спираючись на давні українські першоджерела і цими матеріалами наповнювати свої базові знання та підтримувати систему формування своїх професійних компетентностей.

Високо цінував М. Михальченко і соціально-філософські ідеї першого українського професійного філософа Г. Сковороди. Адже саме Г. Сковорода першим в Україні почав досліджувати суспільство згідно морально-етичних критеріїв та проектуючи його на штучну соціальну нерівність наявну в природі, а сама природа при цьому має свою гармонію з усіма її «незручностями».

Соціально-філософська творчість Т. Шевченка, в якій українська людина та її буття є ключовими проблемами для мислителя, котрі потребують вирішення, також були предметом аналізу М. Михальченка. Професор захоплювався соціальною геніальністю та філософською освіченістю Т. Шевченка. Бо саме буття українців було основою творчості українського поета. Його філософія спиралась на ментальність українського народу та ґрунтувалась на українській національній ідеї до якої належить: свобода, незалежність, людська гідність, правда, честь, захист рідного краю.

М. Михальченко націлював студентів студіювати соціально-філософський доробок українських мислителів початку ХХ ст.: М. Драгоманова, С. Подолинського, М. Зібера, І. Франка, М. Грушевського, В. Винниченка та багатьох інших українських світоців вітчизняної філософської думки. Вони аналізували Україну як державу, яка є суб'єктом історичного розвитку і має повне право на свою незалежність, а наш народ має розмовляти українською мовою, розвивати українську культуру, мистецтво та освіту. Саме на їх соціально-філософських ідеях, сьогодні ми повинні закріпляти в українській молоді ключові компетентності: українського патріотизму, волелюбності, працелюбності, боротьби за волю і незалежність.

Тому опертя на ідеї і концепції М.І. Михальченка [1] на його політико-адміністративні та соціально-філософські дослідження, стимулюватиме розвиток вищої соціально-філософської освіти в Україні. Адже починав свою філософську кар'єру М. Михальченко саме з викладацької праці зі здобувачами вищої освіти, концентруючи увагу аудиторії на соціально-філософській проблематиці, котра супроводжує життя людини в Україні. Тому мислитель у своїх творах і возвеличує українську людину, яка на його переконання, являється головним носієм соціально-культурних цінностей та українських національних традицій які віками передаються від батьків дітям та від вчителів учням.

Знаковим в цьому ідейно-філософському дискурсі для нас є те, що професор М.І. Михальченко [2], як і переважна більшість українських філософів, свої соціально-філософські ідеї завжди спрямовував на широкий загал студентства. І тому його соціально-філософські та філософсько-освітні ідеї, на наше переконання, впливали раніше і продовжують впливати на формування професійних компетентностей здобувачів вищої освіти філософів-магістрів. У зв'язку з цим М. Михальченко в своїх творах завжди відстоював ідею

вільного вибору українцями своєї траєкторії соціально-політичного розвитку. При цьому М. Михальченко цю ідею головним чином пов'язував з особистісним соціальним розвитком української молоді, котра користується всіма правами і свободами які їй надає держава. А тому повинна усвідомлювати і свою відповідальність за належне виконання своїх громадянських конституційних обов'язків в державі Україна.

Висновки. Проведене нами дослідження, яке спрямоване на висвітлення і аналіз найбільш ефективних та актуальних сьогодні соціально-філософських ідей і концепцій М. Михальченка, котрі націлені на вироблення, формування та засвоєння професійних компетентностей здобувачами вищої освіти магістра філософії в царині соціальної філософії. Дає можливість широкому загалу науковців-дослідників поглибити свої знання творів мислителя. Адже саме соціально-філософські ідеї і концепції М. Михальченка, як відзначають дослідники його праць, суголосні з сучасним соціально-філософським розвитком, як держави Україна так і держав Європи.

Соціально-філософські твори М. Михальченка, на наше глибоке переконання, не лише формують професійні компетентності студентів-магістрантів, а й виступають як аргументована основа української соціально-філософської думки, котра спрямовує українців до громадянської єдності, суспільної злагоди та соціального прогресу.

Тому спираючись на соціально-філософські ідеї нашого видатного вітчизняного мислителя, професора Миколи Івановича Михальченка. Студенти-магістранти навчальних закладів вищої освіти в Україні, зможуть отримати професійні компетентності в царині соціальної філософії з усім набором філософських підходів, соціально-філософських методологій та теорій. Разом з цим, завдяки працям мислителя, вони будуть мати специфічну соціально-філософську орієнтацію, котра націлюватиме їх на дотримання загальнолюдських пріоритетів і цінностей, які є основою особистісного росту людини в суспільстві і державі Україна.

Адже, як ми дослідили, аналізуючи праці мислителя, вся діяльність М. Михальченка була спрямована на обґрунтування оптимальних шляхів і засобів дотримання соціальної справедливості в українському суспільстві, підтримки громадянської злагоди, досягнення і закріплення високих соціальних стандартів в державі Україна.

В плані формування професійних компетентностей магістрів з соціальної філософії, знаковим є наголос М. Михальченка, на вивченні студентами проблематики соціального і культурного відродження українського народу та залученні широкого кола молодих науковців до дослідницької роботи спрямованої на висвітлення національних соціально-філософських традицій. В цьому процесі М. Михальченко високо поціновує ключову роль українських мислителів з глибокої давнини. Саме в їх творах, на переконання М. Михальченка, містяться фундаментальні ідеї, які були спрямовані на розбудову держави, розвиток культури суспільних взаємовідносин, регуляцію соціальних процесів.

Мислитель вважає, що «Повчання...» Володимира Мономаха, «Правда Ярослава» та інші твори Київської Русі були першими філософсько-освітніми і соціально-філософськими настановами для нашого народу. М. Михальченко відмічає також і конституцію козацької республіки Пилипа Орлика, як один з перших документів серед європейських країн в якому зафіксовано надання свободи людям в широкому філософському розумінні.

Тому для здобувачів вищої освіти магістра філософії наявна соціально-філософська джерельна база з попередніх століть розвитку України, котра корінним чином підсилює процес формування їх професійних компетентностей. У зв'язку з цим, серед мислителів-філософів, праці яких потрібно вивчати українським студентам, М. Михальченко відмічає ключову роль: Г. Сковороди, Т. Шевченка, М. Драгоманова, С. Подолинського, М. Зібера, І. Франка, М. Грушевського, В. Винниченка та багатьох інших українських світочів вітчизняної філософської думки.

Перспективи подальших досліджень ми будемо проводити розгорнутий аналіз впливу соціально-філософських ідей і концепцій професора М.І. Михальченка, як на українське суспільство та інститути нашої держави загалом, так і на формування професійних компетентностей з соціальної філософії здобувачів вищої освіти магістра філософії в Україні зокрема.

References

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Київ: Генеза, 1993. Т 2. 317 с.
Andrushchenko, V. P., Mykhalchenko M. I. (1993) Suchasna sotsialna filosofiia [Contemporary social philosophy]. Kyiv: Heneza, 317. [in Ukrainian].
2. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Київ: Генеза, 1996. 368 с.

- Andrushchenko, V. P., Gubersky L. V., Mykhalchenko M. I. (1996) Sotsialna filosofiiia [Social philosophy]. Kyiv: Heneza, 368. [in Ukrainian].
3. Андрущенко В. П., Губерський Л. В., Михальченко М. І. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія. Київ, 2010. 552 с.
Andrushchenko, V. P., Gubersky L. V., Mykhalchenko M. I. (2010) Sotsialna filosofiiia. Istoriiia, teoriia, metodolohiia [Social philosophy. History, theory, methodology]. Kyiv, 552. [in Ukrainian].
  4. Михальченко М. І., Самчук З. Ф. Україна доби межичасся. Дрогобич: Відродження, 1998. 286 с.
Mykhalchenko, M. I., Samchuk, Z. F. (1998) Ukraina doby mezhychassia [Ukraine in the era of intertime]. Drohobych: Vidrozhennia. 286. [in Ukrainian].
  5. Михальченко М. І., Журавський В. С., Кучеренко О. Ю. Політична еліта України: теорія і практика трансформації. Київ: Логос, 1999. 264 с.
Mykhalchenko, M. I., Zhuravsky V. S., Kucherenko, O. Yu. (1999) Politychna elita Ukrainy: teoriia i praktyka transformatsii [Political elite of Ukraine: theory and practice of transformation]. Kyiv: Lohos. 264. [in Ukrainian].
  6. Михальченко М. І. Україна як нова історична реальність: запасний гравець Європи. Дрогобич: Відродження, 2004. 488 с.
Mykhalchenko, M. I. (2004) Ukraina yak nova istorychna realnist: zapasnyi hravets Yevropy [Ukraine as a new historical reality: a reserve player of Europe]. Drohobych: Vidrozhennia. 488. [in Ukrainian].
  7. Шайгородський Ю. Ж. Раціональний романтик: до 70-річчя М. І. Михальченка. Київ: «Центр соц. комунікації», 2012. 60 с.
Shaygorodsky, Yu. Zh. (2012) Ratsionalnyi romantyk: do 70-richchia M. I. Mykhalchenka [Rational romantic: to the 70th anniversary of M. I. Mykhalchenko]. Kyiv: Tsentr sotsialnykh komunikatsii. 60. [in Ukrainian].
  8. Михальченко М., Андрущенко В. Леонід Кравчук: «Все життя моє стало політикою». Київ: Парлам. Видавництво, 2021. 600 с.
Mykhalchenko M.I., Andrushchenko V.P. (2021) Leonid Kravchuk: «Vse zhyttya moye stalo politykoju». [Leonid Kravchuk: «My whole life has become politics»]. Kyiv: Parlam. Publishing. 600. [in Ukrainian].

Sheremet Yaroslav

<https://orcid.org/0009-0009-8240-0334>

*Postgraduate student of the Department of Law,
Philosophy and Political Science,*

*T.H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: Sheremet.yaroslav.cn@gmail.com*

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCIES IN SOCIAL PHILOSOPHY OF MASTER'S DEGREE STUDENTS BASED ON THE WORKS OF M.I. MIKHALCHENKO

The relevance of the topic of our research is due to the fact that today Ukraine needs masters-professionals in the social sphere. And one of the first Ukrainian philosophers who developed and implemented in Ukraine the general civilizational principles of existence for man and society was M. Mykhalchenko. It was he who, with his socio-philosophical works, paved the way for high social standards of life of the Ukrainian person and the state. At the same time, M. Mykhalchenko logically combined two important arguments: a philosopher-scientist theorist and an administrator-practitioner, head of the internal policy service under the President of Ukraine. Therefore, master's degree applicants, studying the scientific and theoretical achievements of M. Mykhalchenko in the field of social philosophy and enriching their professional competencies on its basis, have every opportunity to implement in practice the thinker's socio-philosophical ideas aimed at the civil unity of Ukrainians, their social harmony, and progress. In this theoretical and practical process of formation and assimilation of professional competencies by master's degree applicants, a key role is played by their understanding of the development and historical progress of the Ukrainian people, their social culture, pluralism, tolerance and understanding of modern new social realities.

The professional competencies of a modern social philosopher should be based on the kaleidoscopic diversity of world and Ukrainian socio-philosophical approaches to problems,

methods and methodologies for solving them, theoretical constructions of overcoming risks in social and state functioning. It is the people of Ukraine that are the main subject of all socio-historical processes that have taken place and are taking place on the territory of our state, without exception.

Highlighting this fact, M. Mykhalchenko, both individually and in co-authorship with other Ukrainian philosophers, gave Ukraine and the world a large number of socio-philosophical articles, textbooks, and monographs. Thanks to these works, today's master's students-philosophers received a «life-giving source» for the formation of their professional competencies in social philosophy. After all, everything that was written by M. Mykhalchenko and his co-authors social philosophers, and this is a huge body of scientific and philosophical works dedicated to social philosophy and the history of its formation in Ukraine, remains significant and relevant today.

For higher education graduates of the master's degree in philosophy and his further work in the field of social philosophy, scientific and philosophical ideas and social and philosophical projects initiated by Professor M. Mykhalchenko today continue to be relevant, valuable and significant in terms of the formation and assimilation of professional competencies by young people. After all, the theoretical and practical experience of M. Mykhalchenko, which found its reflection in his work, is a specific «social treasure» for modern young philosophers-masters, who, like a sponge, absorb all the ideas of the Ukrainian thinker, increasing their professional level. It was the creative work of the thinker that directed us to a painstaking scientific and philosophical analysis of his thoughts, ideas and conceptual positions in the field of social philosophy, which, in our opinion, affect the formation of professional competencies of higher education graduates of the Master of Philosophy.

The purpose of the work is to analyze the most effective and relevant socio-philosophical ideas of M. Mykhalchenko, which are aimed at forming professional competencies of higher education graduates of the Master of Philosophy, which are consistent with the modern socio-philosophical development of the state of Ukraine.

The methodological basis is a whole range of socio-philosophical ideas and concepts of Professor M. Mykhalchenko, which he wrote specifically for young higher education graduates in Ukraine. And they, in our deep conviction, form the professional competencies of a social philosopher, thanks to a solid foundation anchored in the civic unity of Ukrainians, their social harmony, and social progress. It is on this basis that the Ukrainian socio-philosophical culture of youth grows and develops and is consolidated as a social tradition, and over the years it becomes a social value for the entire population of Ukraine. At the same time, philosophers have always considered the presence of freedom of choice for people to be a positive and key basis for the free social development of society.

The scientific novelty of our study lies in the fact that the practical benefit and expediency of using M. Mykhalchenko's socio-philosophical ideas and conceptual provisions in the educational process when the professional competencies of higher education graduates of philosophers-masters are being formed have been clarified. Besides, their future work will be connected with the socio-philosophical issues of the Ukrainian person as a subject of the socio-historical process in our state Ukraine. After all, M. Mykhalchenko, in his teaching work with higher education graduates, focused the audience's attention on the social issues of human existence in Ukraine. Because it is the person who plays the role of the founder and bearer of the socio-cultural values and traditions of his people, preserves, cherishes and passes them on from generation to generation. Therefore, in our opinion, the scientific novelty of this research is associated with the significant influence of M. Mykhalchenko's works on the process of forming professional competencies of master's students. The thinker placed significant emphasis in his works on the need for Ukrainians to freely choose their trajectory of socio-political development. M. Mykhalchenko saw a positive role in the personal social orientation of Ukrainian youth, who feel their responsibility for fulfilling the necessary social norms and rules of life in a state where certain social standards operate, the observance of which is directly related to the functioning of social institutions in the state of Ukraine.

Conclusions. The research we conducted is aimed at highlighting and analyzing the most effective and relevant socio-philosophical ideas and concepts of M. Mykhalchenko today, which are aimed at developing, forming and mastering professional competencies by applicants for a higher education master's degree in philosophy in the field of social philosophy. After all, it is the socio-philosophical ideas and concepts of the thinker, as noted by researchers of his works, that are consistent with the modern socio-philosophical development of both the state of Ukraine and the states of Europe.

The socio-philosophical works of M. Mykhalchenko, in our deep conviction, not only form the professional competencies of graduate students, but also act as an argumentative basis for Ukrainian socio-philosophical thought, which directs Ukrainians to civil unity, social harmony and social progress.

Therefore, relying on the socio-philosophical ideas of our outstanding domestic thinker, Professor Mykola Ivanovich Mykhalchenko. Master's students of higher education institutions in Ukraine will be able to obtain professional competencies in the field of social philosophy with the full range of philosophical approaches, socio-philosophical methodologies and theories. At the same time, thanks to the works of the thinker, they will have a specific socio-philosophical orientation, which will aim them to adhere to universal human priorities and values that are the basis of personal growth of a person in society and the state of Ukraine.

After all, as we have studied, analyzing the works of the thinker, all of M. Mykhalchenko's activities were aimed at substantiating the optimal ways and means of observing social justice in Ukrainian society, supporting civil harmony, achieving and consolidating high social standards in the state of Ukraine.

In terms of forming professional competencies of masters in social philosophy, M. Mykhalchenko's emphasis on the study by students of the issues of the social and cultural revival of the Ukrainian people and the involvement of a wide range of young scientists in research work aimed at highlighting national socio-philosophical traditions is significant. In this process, M. Mykhalchenko highly appreciates the key role of Ukrainian thinkers from ancient times. It is in their works, according to M. Mykhalchenko, that the fundamental ideas that were aimed at building the state, developing the culture of social relations, and regulating social processes are contained.

The thinker believes that «The Teachings...» by Volodymyr Monomakh, «The Truth of Yaroslav» and other works of Kyivan Rus were the first philosophical-educational and socio-philosophical guidelines for our people. M. Mykhalchenko also notes the constitution of the Cossack Republic of Pylyp Orlyk as one of the first documents among European countries that recorded the granting of freedom to people in a broad philosophical sense.

Therefore, for applicants for higher education in the Master of Philosophy, there is a socio-philosophical source base from previous centuries of Ukraine's development, which radically strengthens the process of forming their professional competencies. In this regard, among the thinkers-philosophers whose works should be studied by Ukrainian students, M. Mykhalchenko notes the key role of: H. Skovoroda, T. Shevchenko, M. Dragomanov, S. Podolinsky, M. Ziber, I. Frank, M. Hrushevsky, V. Vynnychenko and many other Ukrainian luminaries of national philosophical thought.

Keywords: education, competences, social philosophy, freedom of choice, national identity, social state.

Стаття надійшла до редакції 04.04.2026 р.

Рецензент: доктор філософських наук, професор **Олександр Чорний**